

Anna Skórska

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Ekonomii
Katedra Analiz i Prognozowania Rynku Pracy
anna.skorska@ue.katowice.pl

PRZESTRZENNE ZRÓŻNICOWANIE SYTUACJI MŁODZIEŻY Z GRUPY NEET NA RYNKU PRACY UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie: W artykule podjęto rozważania dotyczące problemów ludzi młodych na rynku pracy, w tym zagrożonych zaklasyfikowaniem do kategorii NEET. Osoby niepracujące, nieuczestniczące w kształceniu ani szkoleniu tworzą heterogeniczną grupę, do której powinny być adresowane działania o zróżnicowanym charakterze. Stąd, jednym z priorytetów prac Komisji Europejskiej stało się przeciwdziałanie przedwczesnemu opuszczaniu systemu edukacji oraz wspieranie zatrudniania osób młodych. Zróżnicowanie sytuacji społeczno-gospodarczej poszczególnych krajów członkowskich UE wpływa na przyjęte w strategii Europa 2020 krajowe cele edukacyjne i w obszarze zatrudnienia oraz szanse ich realizacji. Uwzględniając powyższe przesłanki, celem artykułu jest przedstawienie zróżnicowania wskaźnika NEET w krajach Unii Europejskiej w latach 2004-2014 oraz ocena potencjalnych możliwości realizacji celu edukacyjnego, sformułowanego w strategii Europa 2020.

Słowa kluczowe: młodzież, stopa bezrobocia, wskaźnik NEET, Unia Europejska.

Wprowadzenie

Poszukiwanie sposobu efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów pracy, a szczególnie ludzi młodych, stanowi jedno z podstawowych wyzwań w XXI w. Wraz z pogłębiającym się kryzysem gospodarczym wzrastał odsetek osób młodych, wykluczonych z rynku pracy, a szczególnie tych, którzy zaliczani są do kategorii NEET (ang. *Not in Education, Employment or Training*). Słuszne wydaje się w tej sytuacji przeanalizowanie zmian sytuacji na rynku pracy młodych, którzy nie mają zatrudnienia ani nie uczestniczą w kształceniu lub szkoleniu, z uwzględnieniem czynników wpływających na przynależność do kategorii NEET.

Ze względu na heterogeniczność tej grupy młodzieży, podejmowane działania powinny mieć zróżnicowany charakter. Stąd przeciwdziałanie przedwczesnemu opuszczaniu systemu edukacji oraz wspieranie zatrudniania osób młodych, stało się jednym z priorytetów prac Komisji Europejskiej, w wyniku których w grudniu 2012 r. na szczelbu UE został opracowany „Pakiet na rzecz zatrudnienia młodzieży”, którego częścią jest projekt „Gwarancji dla młodzieży”.

Celem artykułu jest przedstawienie zróżnicowania wskaźnika NEET w krajach Unii Europejskiej w latach 2004-2014 oraz ocena potencjalnych możliwości realizacji celu edukacyjnego sformułowanego w strategii Europa 2020.

1. Charakterystyka grupy NEET

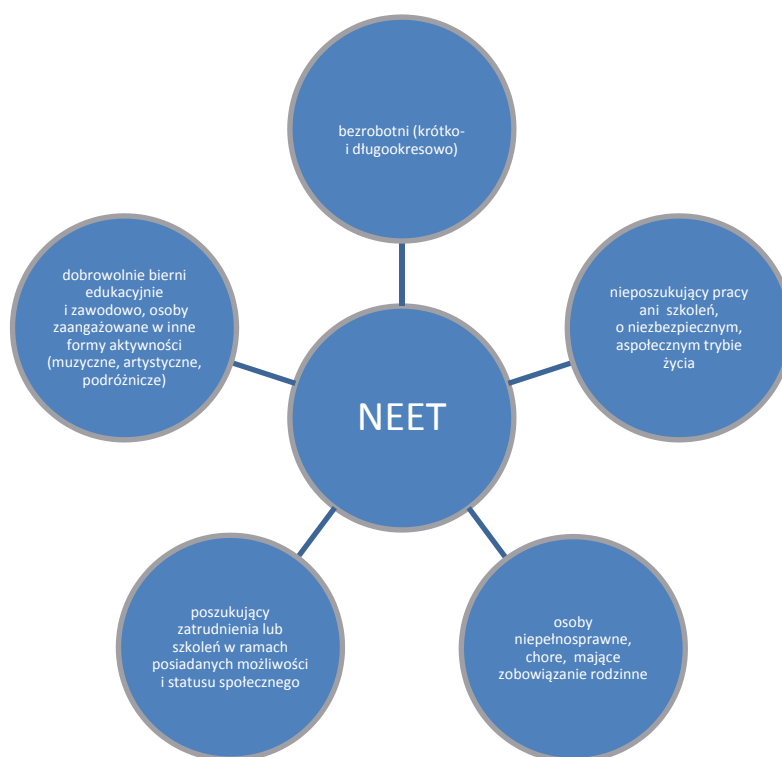
Akronim NEET (ang. *Not in Employment, Education or Training*), stworzony w latach 80. XX w. w Wielkiej Brytanii, odnosi się do młodych ludzi, którzy nie pracują, nie uczą się ani nie szkolą. Po raz pierwszy skrót został użyty w oficjalnym dokumencie pt. *Bridging the Gap* [1999] w 1999 r., choć zainteresowanie tą grupą sięga lat 60. w Stanach Zjednoczonych. Dla jej określenia w literaturze używano określeń, takich jak: „zmierzający donikąd” (ang. *Getting Nowhere*), młodzież stracona (ang. *Wasted Youth*), „zwolnieni, zniechęceni, znikający młodzi ludzie” (ang. *Disengaged, Disaffected, Disappeared Young People*) [Nagel, 2013, s. 99]. W polskiej literaturze, obok coraz popularniejszego terminu NEET, pojawiają się określenia „niezaangażowani”, „stracone pokolenie” czy pokolenie „ani-ani” [Szczęśniak, Rondon, 2011, s. 242]. Pojęcie to często jest skorelowane z wykluczeniem społecznym, choć ze względu na wewnętrzne zróżnicowanie tej kategorii, nie zawsze słusznie.

Zgodnie z definicją zawartą w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. [2013], a także w ślad za interpretacją Komisji Europejskiej z 9 grudnia 2013 r., osoby z kategorii NEET to osoby młode, które spełniają łącznie trzy warunki:

- nie pracują (tj. są bezrobotne lub bierne zawodowo),
- nie kształcą się (tj. nie uczestniczą w kształceniu formalnym),
- nie szkolą się.

Brakuje jednak zgodności, co do kategorii wieku, jaka powinna być uwzględniona w prowadzonych badaniach. Najczęściej przyjmuje się, że są to osoby w wieku 18-24 lat. Ze względu na wydłużający się okres kształcenia oraz coraz późniejszy moment ekonomicznego usamodzielniania się tych osób, baza danych Eurostatu umożliwia monitoring osób pozostających poza rynkiem pracy i sferą edukacji w wieku 25-29 oraz 30-34 lat.

Występujące różnice w sposobach definiowania NEET, a szczególnie relatywnie szeroka kategoria wieku osób zaliczanych do tej grupy młodzieży wpływa na jej heterogeniczność (rys. 1). Niektóre osoby dobrowolnie pozostają poza zatrudnieniem i edukacją, dla innych jest to sytuacja przymusowa. Każdą jednak subgroupę cechują inne doświadczenia, potrzeby, oczekiwania. Uwzględnienie tych różnic jest szczególnie ważne w procesie przygotowywania, a następnie implementacji programów, mających na celu reintegrację pokolenia NEET. Stosowanie jednakowego podejścia do wszystkich podgrup może negatywnie wpłynąć na efektywność prowadzonych działań.

Rys. 1. Heterogeniczność kategorii NEET

Źródło: [Skórska, 2016, s. 45].

Na wzrost prawdopodobieństwa dołączenia do pokolenia NEET przez młodych ludzi wpływa szereg przyczyn, pojawiających się zarówno na poziomach mikro, mezo, jak i makro. Cechy indywidualne, jak i środowisko rodzinne w istotny sposób wpływają na ryzyko przynależności do grupy NEET (tab. 1). Niskie poczucie własnej wartości, niska samoocena, brak motywacji oraz deter-

minacji w pokonywaniu przeszkód, nieumiejętność dostosowania się do zasad obowiązujących w szkole czy miejscu pracy – to niektóre z cech negatywnie wpływających na sytuację młodych ludzi na rynku pracy.

Uwzględnienie poziomu mezo, wymaga przede wszystkim uwzględnienia trudności w procesie przechodzenia z systemu kształcenia do zatrudnienia, szczególnie wśród osób przedwcześnie opuszczających szkołę. Badania empiryczne wskazują na silną korelację między zaangażowaniem młodzieży w zdobywanie wiedzy, zarówno w aspekcie uczestnictwa w zajęciach szkolnych, jak i zachowania a wcześniejszą rezygnacją z nauki i niepodejmowaniem pracy [Szcześniak, Rondón, 2011, s. 247].

Tabela 1. Wpływ wybranych czynników na ryzyko przynależności młodych ludzi do NEET

Czynnik	Wpływ
Niepełnosprawność	40% większe ryzyko przynależności do NEET
Pochodzenie	70% większe ryzyko przynależności do NEET wśród imigrantów
Wykształcenie	trzykrotnie większe ryzyko przynależności do NEET wśród osób z niskim wykształceniem w porównaniu z osobami z wykształceniem wyższym
Wykształcenie rodziców	dwukrotnie większe ryzyko przynależności do NEET w przypadku młodzieży mającej rodziców z niskim wykształceniem
Dochód w gospodarstwie domowym	młodzież z gospodarstw domowych o niskim dochodzie ma większe szanse na przynależność do grupy NEET niż młodzież z gospodarstw domowych o średnim dochodzie
Miejsce zamieszkania	życie na obszarach oddalonych zwiększa prawdopodobieństwo przynależności do grupy NEET o 1,5 razy
Status na rynku pracy	posiadanie rodziców, którzy doświadczyli bezrobocia, zwiększa prawdopodobieństwo przynależności do grupy NEET o 17%
Sytuacja rodzinna	rozwód rodziców skutkuje dla ich dzieci o 30% większym prawdopodobieństwem przynależności do grupy NEET

Źródło: [NEETs Young People not in Employment, Education or Training: Characteristics, Costs and Policy Responses in Europe, 2012, s. 54-54].

Monitorowanie sytuacji młodych ludzi wymaga uwzględnienia czynników o charakterze instytucjonalnym i strukturalnym. Restrykcyjność przepisów dotyczących ochrony zatrudnienia, wysokość płacy minimalnej, siła związków zawodowych, poziom rokowań zbiorowych wpływają na skuteczność integracji młodych ludzi na rynku pracy. Nie do przecenienia jest również polityka rynku pracy oraz instrumenty dedykowane tej grupie społecznej. Dodatkowo niekorzystna sytuacja gospodarcza (kryzys ekonomiczny) wpływa na wzrost konkurencji na rynku pracy, a co za tym idzie, może przyczyniać się do wzrostu liczebności populacji NEET.

2. Analiza sytuacji NEET w krajach Unii Europejskiej w latach 2004-2014

Postrzeżenie osób zaliczanych do NEET przez pryzmat niewykorzystanego potencjału ludzi młodych, którzy w przyszłości narażeni są na ryzyko gorszej pozycji na rynku pracy lub wykluczenie społeczne, przyczyniło się do opracowania wskaźnika, który w połączeniu z tradycyjnymi miarami bezrobocia i bierności zawodowej, daje możliwość pełniejszego badania sytuacji młodych ludzi na rynku pracy. Podczas gdy stopa bezrobocia określa, jaką część populacji aktywnej zawodowo w wieku 15-24/15-29 lat stanowią osoby bezrobotne, stopa NEET pokazuje, jaką częścią całej populacji młodych są osoby pozostające poza systemem edukacji, szkoleń i rynku pracy. Dlatego liczba młodych ludzi zaliczanych do NEET w UE jest większa niż liczba bezrobotnych (w 2014 r. było odpowiednio 8,7 mln bezrobotnych oraz 13,7 mln NEET w wieku 15-29 lat), natomiast stopa bezrobocia przewyższa wskaźnik NEET (tab. 2). Im niższa kategoria wiekowa (np. 15-19 lat), tym różnice większe, co wynika głównie z pełniejszego ich uczestnictwa w procesie kształcenia.

Tabela 2. Stopa bezrobocia oraz NEET młodzieży w wieku 15-29 lat w krajach Unii Europejskiej w latach 2004-2014 (w %)

Kraj	2004				2010				2014			
	15-24		15-29		15-24		15-29		15-24		15-29	
	stopa NEET	stopa bezrobocia	stopa NEET	stopa bezrobocia	stopa NEET	stopa bezrobocia	stopa NEET	stopa bezrobocia	stopa NEET	stopa bezrobocia	stopa NEET	stopa bezrobocia
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
UE-28	12,9	18,7	15,2	15,0	12,7	21,0	15,2	16,6	12,4	22,2	15,3	17,7
Belgia	15,4	17,5	16,3	13,4	10,9	22,4	13,0	16,1	12	23,2	14,1	16,4
Bułgaria	26,4	24,5	28,7	18,7	21,8	23,2	23,6	17,6	20,2	23,8	24,0	17,7
Czechy	13,7	19,9	17,7	13,3	8,8	18,3	12,9	13,0	8,1	15,9	12,1	10,7
Dania	5,1	7,8	6,4	7,5	6,0	14,0	7,3	12,8	5,8	12,6	7,3	11,4
Niemcy	10,1	13,0	12,9	12,2	8,3	9,9	10,8	9,2	6,4	7,7	8,7	6,9
Estonia	12,5	25,7	15,4	18,0	14,0	32,9	18,1	24,6	11,7	15,0	13,8	11,5
Irlandia	11,9	8,3	12,8	6,6	19,2	27,6	21,5	21,8	15,2	23,9	18,1	19,1
Grecja	16,6	26,1	19,7	20,1	14,8	33,0	18,6	24,4	19,1	52,4	26,7	45,0
Hiszpania	12,5	22,5	14,4	17,1	17,8	41,5	20,0	31,7	17,1	53,2	20,7	39,7
Francja	10,6	19,8	12,9	15,2	12,3	22,5	14,6	16,8	10,7	24,2	13,5	18,9
Chorwacja	17,1	32,8	19,2	26,0	15,7	32,4	17,6	23,5	19,3	45,5	21,8	32,3
Włochy	16,8	24,4	19,6	17,7	19,0	27,9	22,0	20,3	22,1	42,7	26,2	31,6
Cypr	9,4	8,7	10,2	6,0	11,7	16,6	12,9	11,9	17	36,0	19,5	26,2
Łotwa	12,4	21,8	15,6	16,5	17,8	36,2	20,7	28,3	12	19,6	15,2	14,4

cd. tabeli 2

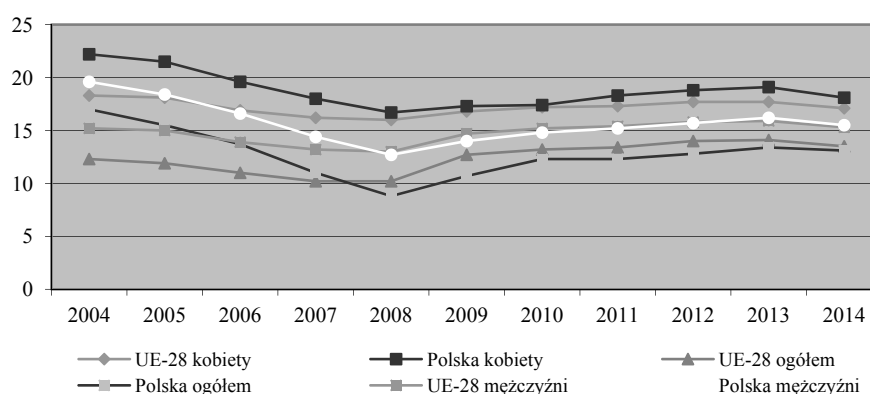
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Litwa	10,6	20,3	12,9	13,6	13,2	35,7	17,0	27,2	9,9	19,3	12,9	14,7
Luksemburg	6,3	16,9	8,1	10,3	5,1	14,2	6,1	8,2	6,3	22,6	6,5	12,6
Węgry	12,7	14,4	16,9	9,3	12,6	26,4	17,7	18,8	13,6	20,4	16,4	13,9
Malta	13,1	18,3	15,4	12,7	9,5	13,2	12,2	10,0	11,5	11,8	12,5	8,9
Holandia	5,3	8,0	6,6	6,5	4,3	8,7	5,7	7,1	5	12,7	7,2	10,5
Austria	9,1	12,1	10,3	9,5	7,4	9,5	9,1	8,1	7,7	10,3	9,3	8,9
Polska	15	40,1	19,6	30,6	10,8	23,7	14,8	16,8	12	23,9	15,5	16,5
Portugalia	11,2	14,1	12,0	10,7	11,4	22,8	13,6	18,0	12,3	34,8	14,6	25,4
Rumunia	19,8	22,3	21,2	15,8	16,6	22,1	18,9	14,9	17	24,0	19,9	15,6
Słowenia	7,5	14,0	8,2	11,1	7,1	14,7	9,4	13,7	9,4	20,2	13,0	18,9
Słowacja	17,9	32,8	21,2	25,0	14,1	33,6	19,0	23,4	12,8	29,7	18,2	21,3
Finlandia	9,1	27,5	10,7	20,4	9,0	21,4	10,5	15,6	10,2	20,5	11,8	15,8
Szwecja	7,6	18,5	7,9	14,0	7,7	24,8	8,3	18,4	7,2	22,9	7,8	16,7
Wielka Brytania	8,4	10,7	8,9	8,5	13,6	19,9	14,6	16,6	11,9	16,9	13,4	12,4

Źródło: [www 1].

Analiza danych wskazuje na głębokie dysproporcje pomiędzy krajami UE w odniesieniu do sytuacji młodzieży na rynku pracy, w tym stopy bezrobocia oraz wielkości grupy NEET. Najwyższa stopa bezrobocia wśród młodzieży w wieku 15-24 lat w 2014 r. charakteryzowała Grecję i Hiszpanię, gdzie co druga osoba pozostawała bez pracy. Wskaźnik ten kształtował się na nieco niższym poziomie wśród osób w wieku 15-29 lat, jednak w krajach tych w dalszym ciągu ponad dwukrotnie przekraczał średnią unijną. Najniższe bezrobocie w obu kategoriach wiekowych, w całym okresie badawczym odnotowano w Niemczech, Austrii, Holandii. W Polsce nastąpił największy spadek bezrobocia wśród młodzieży (15-24 lat). Podczas gdy w 2004 r. wskaźnik ten przekraczał 40% i był najwyższy spośród wszystkich krajów UE, 10 lat później był o blisko 20 p.p. niższy i kształtował się na poziomie zbliżonym do średniej UE. W grupie osób w wieku 15-29 lat stopa bezrobocia w 2014 r. była niższa niż średnia unijna, natomiast w roku 2004 – dwukrotnie wyższa (tab. 2).

Analogiczna sytuacja obserwowana jest w odniesieniu do wskaźnika NEET. Podczas gdy w 2014 r. w Grecji wynosił on 26,7%, w Luksemburgu był o 20 p.p. niższy. W Polsce jego wartość była zbliżona do średniej unijnej, a w grupie wiekowej od 15 do 24 lat odsetek osób, które nie pracują i nie uczą się w Polsce był nieco niższy niż w UE-28. W zależności od wysokości stopy NEET w 2014 r. UE można podzielić na cztery grupy:

- kraje o najwyższej stopie NEET (powyżej 20%) – Bułgaria, Grecja, Hiszpania, Chorwacja, Włochy,
- kraje o średniowysokim poziomie NEET (15%-20%) – Irlandia, Cypr, Łotwa, Węgry, Polska, Rumunia, Słowacja,
- kraje o średnim poziomie NEET (10%-15%) – Czechy, Estonia, Finlandia, Litwa, Słowenia, Portugalia, Francja, Wielka Brytania, Malta, Belgia,
- kraje o niskiej stopie NEET (poniżej 10%) – Dania, Niemcy, Luksemburg, Holandia, Austria, Szwecja.

Rys. 2. Odsetek osób NEET w UE-28 i w Polsce w latach 2004-2014 według płci

Tendencje w zakresie zmian odsetka osób z grupy NEET w Polsce odpowiadają zmianom obserwowanym w całej UE. Po okresie systematycznego zmniejszania się tego wskaźnika w okresie 2004-2008, w kolejnych latach, wraz z pogłębiającym się kryzysem gospodarczym, sytuacja ulegała pogorszeniu (rys. 2). Uwzględniając status młodych ludzi z grupy NEET na rynku pracy, należy odnotować, iż w 2014 r. w Polsce, podobnie jak w całej UE, ponad 15% z nich nie pracuje, z czego 7,5% jest bezrobotnych, a 7,8% – biernych zawodowo. Osoby gotowe do podjęcia zatrudnienia stanowią 8%, natomiast 4,4% młodych ludzi nie jest zainteresowanych podjęciem pracy. Mając świadomość heterogeniczności tej grupy młodzieży oraz różnorodności ich potrzeb, warto zwrócić uwagę na konieczność zróżnicowania instrumentów wsparcia, adresowanych do poszczególnych subkategorii młodzieży NEET.

3. Problemy młodzieży z grupy NEET w strategii „Europa 2020”

Znaczące rozmiary populacji młodych ludzi, zaliczanych do NEET mają poważne negatywne konsekwencje dla gospodarki oraz społeczeństwa zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i w skali makro. Doświadczenie NEET w młodości może wywierać negatywny wpływ na przyszłe zatrudnienie i dochody, jak również fizyczne oraz psychiczne zdrowie. Może prowadzić do trudności w budowaniu relacji międzyludzkich, wykluczenia społecznego, narkomanii, przestępczości. To doświadczenie może mieć wpływ nie tylko na młodego człowieka, ale także jego rodzinę i całe społeczeństwo. Koszty reintegracji młodych ludzi, z ekonomicznego punktu widzenia, podobnie jak koszty bezrobocia, mogą być rozpatrywane jako koszty bezpośrednie oraz pośrednie. Obok wydatków ponoszonych z budżetu państwa na rzecz młodych ludzi pozostających bez pracy i poza edukacją, uwzględnić należy m.in. mniejsze wpływy do budżetu z tytułu niepłaconych przez NEET podatków czy składek. Dlatego podjęto szereg działań, mających bardziej skutecznie przeciwdziałać temu zjawisku.

W strategii „Europa 2020” [2010] cel sformułowany w obszarze edukacji, dotyczący problemu osób przedwcześnie kończących naukę szkolną, jest ambitny, powstaje jednak pytanie, czy jest on możliwy do osiągnięcia przez wszystkie kraje członkowskie? W ujęciu ilościowym założono, iż w perspektywie 2020 r. wskaźnik przerywania nauki zostanie ograniczony do mniej niż 10% w porównaniu z poziomem 14% w 2010 r. Uwzględnienie lokalnych uwarunkowań przyczyniło się do zróżnicowania założonego w Krajowych Programach Reform celu przez poszczególne kraje członkowskie UE (tab. 3). Część z nich np. Polska, Słowacja, Słowenia, Czechy czy Chorwacja przyjęły wartość wskaźnika na znacznie niższym poziomie niż średnia unijna (4%-6%). Inne kraje, mimo osiągnięcia wartości wskaźnika przerywania nauki przez młodzież poniżej 10% we wcześniejszych latach, pozostawiły go na tym samym docelowym poziomie, np. Szwecja, Luksemburg czy Dania, nie wskazując jednoznacznie o ile punktów procentowych powinien się on zmniejszyć w perspektywie roku 2020.

Tabela 3. Odsetek osób przedwcześnie kończących naukę szkolną w wieku 18-24 lat w Unii Europejskiej w latach 2004-2014 (w %)

Kraj	2004		2006		2008		2010		2012		2014		2020
	O	M	O	M	O	M	O	M	O	M	O	M	O
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
UE-28	16,0	18,3	15,3	17,4	14,6	16,6	13,9	15,8	12,6	14,4	11,1	12,7	< 10,0
Belgia	13,1	15,4	12,6	15,1	12,0	13,4	11,9	13,8	12,0	14,4	9,8	11,8	9,5
Bułgaria	21,4	22,2	17,3	17,7	14,8	14,1	13,9	13,2	12,5	12,1	12,9	12,8	11,0

cd. tabeli 3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Czechy	6,3	6,1	5,1	5,4	5,6	5,8	4,9	4,9	5,5	6,1	5,5	5,8	5,5
Dania	8,8	10,5	9,1	10,5	12,5	15,0	11,0	14,1	9,1	10,8	7,7	9,3	< 10,0
Niemcy	12,1	12,2	13,7	14,0	11,8	12,4	11,9	12,7	10,5	11,1	9,5	10,0	< 10,0
Estonia	13,9	20,0	13,4	19,5	14,0	19,8	11,0	14,4	10,3	13,3	11,4	15,3	9,5
Irlandia	13,1	16,0	12,2	15,2	11,4	14,7	11,5	13,4	9,7	11,2	6,9	8,0	8,0
Grecja	14,5	17,7	15,1	19,6	14,4	18,0	13,5	16,4	11,3	13,7	9,0	11,5	9,7
Hiszpania	32,2	39,0	30,3	36,7	31,7	38,0	28,2	33,6	24,7	28,9	21,9	25,6	15,0
Francja	12,1	14,0	12,4	14,3	11,5	13,5	12,5	15,0	11,5	13,3	8,5	9,5	9,5
Chorwacja	5,4	6,2	4,7	5,3	4,4	5,1	5,2	6,5	5,1	5,7	2,7	3,1	4,0
Włochy	23,1	27,0	20,4	23,8	19,6	22,4	18,6	21,8	17,3	20,2	15,0	17,7	16,0
Cypr	20,6	27,2	14,9	22,5	13,7	19,0	12,7	16,2	11,4	16,5	6,8	11,2	10,0
Łotwa	15,9	21,0	15,6	19,3	15,5	20,0	12,9	16,7	10,6	14,7	8,5	11,7	13,4
Litwa	10,3	11,9	8,8	11,5	7,5	10,2	7,9	9,8	6,5	8,1	5,9	7,0	< 9,0
Luksemburg	12,7	12,6	14,0	17,6	13,4	15,8	7,1	8,0	8,1	10,7	6,1	8,3	< 10,0
Węgry	12,6	13,6	12,5	13,7	11,7	12,4	10,8	11,5	11,8	12,3	11,4	12,5	10,0
Malta	42,1	44,3	32,2	36,1	27,2	31,1	23,8	29,9	21,1	25,2	20,4	22,3	10,0
Holandia	14,1	16,4	12,6	15,1	11,4	14,0	10,0	12,1	8,8	10,2	8,6	10,3	< 8,0
Austria	9,8	10,5	10,0	10,3	10,2	10,4	8,3	8,4	7,8	8,0	7,0	7,6	9,5
Polska	5,6	7,3	5,4	6,9	5,0	6,1	5,4	7,2	5,7	7,8	5,4	7,3	4,5
Portugalia	39,3	47,6	38,5	46,1	34,9	41,4	28,3	32,4	20,5	26,9	17,4	20,7	10,0
Rumunia	22,4	23,7	17,9	17,8	15,9	15,9	19,3	19,5	17,8	18,5	18,1	19,5	11,3
Słowenia	4,3	6,0	5,6	7,1	5,1	7,2	5,0	6,4	4,4	5,4	4,4	6,0	5,0
Słowacja	6,8	7,3	6,6	7,3	6,0	7,1	4,7	4,6	5,3	6,0	6,7	6,9	6,0
Finlandia	10,0	12,5	9,7	11,8	9,8	12,1	10,3	11,6	8,9	9,8	9,5	11,9	8,0
Szwecja	9,2	10,6	8,6	10,1	7,9	9,0	6,5	7,5	7,5	8,5	6,7	7,3	< 10,0
Wielka Brytania	12,1	13,0	11,3	12,3	17,0	18,3	14,8	15,6	13,4	14,5	11,8	12,8	9,5

O – ogółem

M – mężczyźni

Źródło: [www 1].

Analiza dostępnych danych wskazuje, że w latach 2004-2014 nastąpił spadek odsetka tej grupy młodzieży o 4,9 p.p., przekraczając w 2014 r. zaledwie 11%, co potwierdza realne możliwości osiągnięcia założonego celu. Należy przy tym zaznaczyć znaczne zróżnicowanie pomiędzy poszczególnymi krajami UE. Podczas gdy w Chorwacji odsetek przedwcześnie kończących naukę nie przekraczał w 2014 r. 2,7%, w Hiszpanii osiągnął poziom 21,9%. Polska należy do grupy krajów o najniższym odsetku młodzieży należącej do tej grupy, w całym okresie badawczym nie przekraczał on 5%-6%. Stąd, przyjęty cel to 4,5%. Podobne założenia przyjęte zostały w Chorwacji, Czechach, Austrii, Słowenii i Słowacji.

Wśród krajów, które obok Hiszpanii mogą mieć problem z osiągnięciem założonego celu, pomimo systematycznych zmian w tym obszarze, wymienić należy Portugalię, Rumunię, Włochy oraz Maltę. Szczególnie duża luka widoczna jest w przypadku mężczyzn (np. w Hiszpanii ich odsetek wyniósł 25,6%, w porównaniu z 18,1% wśród kobiet w 2014 r.). Jednak uwzględniając fakt, że w 2004 r. odsetek ten wynosił 39%, kierunek i dynamikę zmian należy ocenić pozytywnie (tab. 3).

Podsumowanie

Zmiany zachodzące na współczesnym rynku pracy, w tym konieczność zniwelowania skutków kryzysu gospodarczego, przyczyniły się do zwrócenia większej uwagi na problemy młodzieży, występujące w Unii Europejskiej na rynku pracy. Wskaźnik bezrobocia dostarcza istotnych informacji na temat niewykorzystania dostępnych zasobów pracy, w odniesieniu do młodzieży wydaje się jednak niewystarczający. Rozszerzenie zainteresowania na młodych, którzy nie pracują, nie uczą się i nie doksztalcają (NEET) pozwala na dostrzeżenie wyzwań, przed jakimi stoją młodzi ludzie oraz opracowania polityki, która wpłynie na polepszenie ich sytuacji. Heterogeniczność młodzieży zaliczanej do grupy NEET wymaga podjęcia różnorodnych działań, adresowanych do poszczególnych subkategorii młodzieży.

Jedną z nich stanowią osoby zbyt wcześnie opuszczające system edukacji, co może stanowić istotne ograniczenie potencjalnych szans młodych ludzi na rynku pracy. Nabiera to szczególnego znaczenia, jeśli przyjąć, że do roku 2020 w kolejnych 16 mln miejsc pracy potrzebne będą wysokie kwalifikacje; jednocześnie liczba miejsc pracy wymagających tylko niskich kwalifikacji spadnie o 12 mln [*Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, 2010, s. 20]. Dlatego tak duże znaczenie odgrywać będzie aktywna polityka rynku pracy wraz ze strategiami uczenia się przez całe życie oraz kompleksową polityką integracji, na co zwraca uwagę KE. Skuteczność podejmowanych dotychczas działań pozostaje niewystarczająca, a niepewność związana z oceną sytuacji gospodarczej i perspektyw rozwojowych w istotny sposób determinują sytuację młodzieży na rynku pracy.

Literatura

- Bridging The Gap: New Opportunities For 16-18 Year Olds Not In Education, Employment Or Training* (1999), Presented to Parliament by the Prime Minister by Command of Her Majesty July 1999, Department for Education and Employment, London, <http://dera.ioe.ac.uk/15119/2/bridging-the-gap.pdf> (dostęp: 12.02.2015).
- Nagel K. (2013), *Wpływ kryzysu na sytuację osób młodych na rynku pracy na przykładzie wybranych krajów*, „Humanities and Social Sciences”, vol. XVIII, nr 20 (4).
- NEETs Young People not in Employment, Education or Training: Characteristics, Costs and Policy Responses in Europe*, (2012), Publications Office of the European Union, Eurofound, Luxembourg.
- Skórska A. (2016), *Rynek pracy. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice.
- Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu* (2010), Komunikat Komisji z dnia 3 marca 2010 r., Europa 2020, Bruksela.
- Szcześniak M., Rondon G. (2011), *Pokolenie ani-ani: o młodzieży, która nie uczy się, nie pracuje i nie dba o samokształcenie*, „Psychologia Społeczna”, nr 63/18.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, 20.12.2.13.
- [www 1] <http://eurostat.ec.europa.eu/> (dostęp: 10.07.2015).

SPATIAL DIVERSITY OF NEETS ON LABOUR MARKET IN EUROPEAN UNION

Summary: The article presents the problems of young people on labor market, with special emphasis to NEET group. Youth who are not in employment, education or training constitute a heterogeneous group, therefore activities addressed to them should be of various nature. Thus, one of the priorities of the European Commission's work has become preventing premature leaving of the education system and promoting the employment of young people. The diversity of socio-economic situation of individual EU member states affects the national educational and employment goals formulated in strategy *Europe 2020* and opportunities for their implementation. Considering the aforementioned conditions, the goal of the paper is to present diversity in NEET rate in EU-28 between 2004 and 2014 and to assess potential probability of achievement of education objectives by individual member states in the perspective of 2020.

Keywords: youth, unemployment rate, NEET rate, European Union.